

مناظرات امام رضا علیه السلام
با علمای یهود

www.ketab.ir

علیرضا ابراهیم

سرنشانه:	ابراهیم، علیرضا، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور:	مناظرات امام رضا علیه السلام با علمای یهود/ علیرضا ابراهیم.
مشخصات نشر:	مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری:	۲۶۵ ص-
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۶۰۴۵۸-۵.
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا،
موضوع:	علی بن موسی علیه السلام ، امام هشتم، ۲۱۵۳-۲۰۳ ق. -- مناظره‌ها.
موضوع:	علی بن موسی علیه السلام ، امام هشتم، ۲۱۵۳-۲۰۳ ق. -- معلومات.
موضوع:	اسلام و یهودیت.
موضوع:	یهودیت.
موضوع:	مدرسه‌های دینی یهودی.
موضوع:	ادیان -- مناظره‌ها.
شناسه افزوده:	بنیاد پژوهشهای اسلامی.
رده‌بندی کنگره:	BP۴۷/۳۵.
رده‌بندی دیوبندی:	۲۹۷/۹۵۷.
شماره کتاب‌شناسی ملی:	۶۲۰۱۵۱۹.

بنیاد پژوهش‌های اسلامی
آستان قدس رضوی

مناظرات امام رضا علیه السلام با علمای یهود

علیرضا ابراهیم

ویراستار: سید صادق حیدری

نمونه خوان: مسعود ضیائی

حروف نگار: محمود رسولی

طراح جلد: نیما نقوی

چاپ اول: ۱۳۹۹ / ۵۰۰ نسخه، رقعی / بها: ۲۲۰۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، مشهد: صندوق پستی ۳۶۶-۹۱۷۳۵

تلفن و دورنگار واحد فروش بنیاد پژوهشهای اسلامی: ۰۵۱-۳۲۲۳۰۸۰۳

www.islamic-rf.ir

info@islamic-rf.ir

فهرست مطالب

۷	 سخن ناشر
۹	 پیشگفتار نگارنده
۱۳	 فصل اول: ساختار نظام دینی یهودیان در دوران امام رضا علیه السلام
۱۳	 مقدمه
۱۴	 ادوار تاریخی حضور یهودیان در خاور میانه
۲۱	 یهودیان در قلمرو اسلامی
۲۱	 الف) یهودیان شبه جزیره عربستان
۳۱	 ب) یهودیان عراق
۳۴	 ج) یهودیان مرو
۳۶	 ساز و کار اداره امور دینی و اجتماعی یهودیان
۳۶	 الف) مقام رأس الجالوت
۵۱	 ب) تشکیلات گئونیم
۶۰	 نسبت جایگاه امام رضا علیه السلام و رأس الجالوت
۶۲	 یهودیان و مأمون

فصل دوم: پیشینه مناظرات یهودیان و مسلمانان ۷۰

مقدمه ۷۰

زمینه تاریخی یهودیان از مناظرات دینی ۷۲

الف) مناظره با مسیحیان ۷۵

ب) مناظره با مسلمانان ۷۸

ج) مناظره با پیروان دیگر ادیان ۹۵

جمع بندی ۹۹

فصل سوم: ارزیابی مناظرات امام رضا علیه السلام با مقامات رأس الجالوت ۱۰۲

مقدمه ۱۰۲

مناظرات اولیه امام رضا علیه السلام با مقامات رأس الجالوت ۱۰۳

تشریح مناظره مرو ۱۴۱

رهیافت ها و روش های مناظرات امام رضا علیه السلام ۱۶۷

الف) اعتبار مناظره ۱۶۷

ب) اکراه از مناظره مغرضانه ۱۶۸

پ) پذیرش رأس الجالوت به عنوان حکم ۱۶۸

ت) رعایت حق تقدم ۱۶۹

ث) استفاده از زبان اصلی ۱۶۹

ج) پذیرش پیش شرط های رأس الجالوت ۱۷۰

چ) تکیه بر متون مبنایی ۱۷۰

ح) امان دادن به رأس الجالوت ۱۷۱

خ) استناد به متن کتاب مقدس عبری و اعتبار آن ۱۷۲

۱۷۳.....	(د) استناد به مضامین مشترک
۱۷۳.....	(ذ) به کارگیری شیوه‌های تفسیری و تأویلی
۱۷۳.....	(ر) پرهیز از جدل
۱۷۴.....	(ز) بهره‌گیری از رویکرد نقلی-عقلی
۱۷۵.....	(س) استفاده از شاهدان و ناظران
۱۷۵.....	(ش) سوگند دادن رأس الجالوت به مقدسات
۱۷۶.....	(ص) پرهیز از مباحث خصومت‌آمیز و کدورت‌زا
۱۷۶.....	مناظره رأس الجالوت در مقایسه با دیگران
۱۷۹.....	جمع‌بندی

فصل چهارم: پیامدها و رویدادهای بعد از مناظرات امام رضا (ع)

۱۸۱.....	مقدمه
۱۸۲.....	اهداف امام رضا (ع) از مناظره
۱۸۳.....	اهداف مأمون از مناظره
۱۹۱.....	اوضاع کوتاه مدت بعد از مناظرات
۱۹۶.....	اوضاع میان مدت بعد از مناظرات
۱۹۷.....	(۱) قوت‌گیری قرائیم
۲۰۵.....	(۲) تضعیف جایگاه رأس الجالوت
۲۱۲.....	(۳) برآمدن تشکیلات گنونیم در برابر رأس الجالوت
۲۱۵.....	(۴) پویایی مدارس دینی یهودی
۲۱۷.....	(۵) نهضت ترجمه
۲۲۰.....	(۶) تحولات علمی و ادبی در یهود

سخن ناشر

عن عبدالسلام بن صالح الهروي قال: سَمِعْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرضا عليه السلام يقول: رَحِمَ اللَّهُ عَبْدًا أَحْيَا أَمْرَنَا. فَقُلْتُ لَهُ: وَكَيْفَ يُحْيِي أَمْرَكُمْ؟ قَالَ: يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا^۱.

حمد و سپاس بی حد خداوند بزرگ و دانا را سزد که غایت آفرینش انسان را معرفت و عبودیت ذات مقدس خود قرار داد و فرمود: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾^۲. درود بر پیامبران الهی به ویژه حضرت خاتم انبیا محمد مصطفی صلی الله علیه و آله با تزکیه و تعلیم کتاب و حکمت، زمینه ساز تحقق این هدف متعالی شدند. اسلام بر امامان معصوم علیهم السلام، به خصوص عالم آل محمد صلی الله علیه و آله، حضرت امام علی بن موسی الرضا علیه السلام که ستارگان پرفروغ آسمان معرفت و عبودیت اند و راهنمایان بشر در صراط مستقیم معرفت و بندگی، و رحمت خدا بر عالمان و پژوهشگرانی که در طول تاریخ با فراگیری و نشر علوم و معارف اسلامی به احیای امر امامت و ولایت پرداخته و مردم را با زیبایی های فرهنگ اصیل اهل بیت علیهم السلام آشنا ساخته اند.

۱. عیون اخبار الرضا علیه السلام ج ۱، ص ۳۰۷؛ از امام رضا علیه السلام شنیدم که می فرمود: خدا رحمت کند

کسی که امر ما را زنده کند. عرض کردم: امر شما را چگونه زنده کند؟ فرمود: علوم ما را فراگیرد

و به مردم بیاموزد، که اگر مردم زیبایی های کلام ما را بدانند از ما پیروی خواهند کرد.

۲. ذاریات / ۵۶: «و جن و انس را نیافریدم مگر برای آنکه مرا پرستند».